

DIPLOMACIJA V PRIZMI: *Izbrani članki 1990–2021*

Milan Jazbec

DIPLOMACIJA V PRIZMI:
Izbrani članki 1990–2021

Zbirka:
Znanstvena misel in publicistično delo Milana Jazbeca
Prva knjiga

IFIMES
Ljubljana, 2021

© Milan Jazbec

Diplomacija v prizmi: Izbrani članki 1990–2021

Zbirka: Znanstvena misel in publicistično delo Milana Jazbeca

Prva knjiga

Beseda izdajatelja:

Zijad Bećirović

Predgovor k zbirki:

Lučka Kajfež Bogataj

Predgovor k prvi knjigi:

Mirko Pejanović

Zagovor k prvi knjigi:

Žiga Pirnat

Zagovor k zbirki:

Andraž Zidar

Izdal:

Mednarodni inštitut za bližnjevzhodne in balkanske študije IFIMES

Zanj:

Zijad Bećirović

Ljubljana 2021

Grafično oblikovanje:

Branimir Trošić, Beograd

Tisk:

Skripta, Beograd

Naklada:

150 izvodov

ISBN 978-961-92764-2-6

CIP – Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

327(100)“1990/2021“(081)

JAZBEC, Milan, 1956-

Diplomacija v prizmi : izbrani članki 1990–2021 / Milan Jazbec ; [beseda izdajatelja Zijad Bećirović ; predgovor k zbirki Lučka Kajfež Bogataj ; predgovor k prvi knjigi Mirko Pejanović ; zagovor k prvi knjigi Žiga Pirnat ; zagovor k zbirki Andraž Zidar]. – Ljubljana : Mednarodni inštitut za bližnjevzhodne in balkanske študije IFIMES, 2021. – (Zbirka Znanstvena misel in publicistično delo Milana Jazbeca ; knj. 1)

ISBN 978-961-92764-2-6

COBISS.SI-ID 87595011

Vsebina

Beseda izdajatelja:

Diplomat in znanstvenik (Zijad Bećirović) xi

Predgovor k zbirki:

**Diplomacija, njeno poslanstvo in doseg v primežu
okoljskih potreb in človeškega delovanja** (Lučka Kajfež Bogataj) xiii

Predgovor k prvi knjigi:

**Impozanten opus profesorja in veleposlanika
dr. Milana Jazbeca** (Mirko Pejanović) xvii

Spremna beseda avtorja:

Pogled skozi čas, prostor in diplomacijo ter samega sebe xxiii

Izbrani članki 1990–2021

Slovenska diplomatska akademija

Beograd, november 1990 3

Diplomacija in varstvo okolja

Celovec, april 1993 14

Vzpostavljanje diplomatskih organizacij novih majhnih držav

Ljubljana, december 1997. 20

Globalizing European Security Processess

Ljubljana, junij 2004 43

Slovenia and NATO: *What are the Lessons Learned?*

Ljubljana, oktober 2004 53

Evropski varnostni procesi: *Splošne značilnosti*

Ljubljana, december 2004 60

Slovenia and NATO: *One Year After*

Ljubljana, oktober 2005 78

Slovenska diplomacija od ure nič do predsedovanja EU	
Ljubljana, september 2006	90
Organizational challenges and experiences of the Slovene OSCE Chairmanship	
Ljubljana, september 2006	106
Diplomacy and Security after the End of the Cold War: <i>The Change of the Paradigm</i>	
Ljubljana, oktober 2006	120
NATO After Riga	
Ljubljana, januar 2007	139
Postmoderna diplomacija	
Ljubljana, junij 2007	149
Slovenia: <i>The Long March from Belgrade to Brussels</i>	
Ljubljana, oktober 2007	172
Vojaški ataše polkovnik Vladimir Vauhnik: <i>vohun ali diplomat (1)</i>	
Ljubljana, november 2007	192
Vojaški ataše polkovnik Vladimir Vauhnik: <i>vohun ali diplomat (2)</i>	
Ljubljana, november 2007	199
Vojaški ataše polkovnik Vladimir Vauhnik: <i>vohun ali diplomat (3)</i>	
Ljubljana, november 2007	206
Slovenia and the EU Presidency 2008	
Ljubljana, december 2008	213
Evropska diplomacija	
Ljubljana, december 2008	228
Oblikovanje zunanje politike v funkciji razumevanja mirovnih operacij	
Ljubljana, februar 2009	235
NATO at Sixty: <i>From the Cold War to the Intercultural Dialogue</i>	
Ljubljana, avgust 2009	258

The End of the Cold War and Beyond	
Ljubljana, november 2009	275
Martin Krpan kot prisposoda diplomata	
Ljubljana, januar 2010	281
Slovanska dimenzija slovenske diplomacije	
Ljubljana, februar 2010	300
Slovenia and its Foreign Policy Outreach in the Black Sea Region: <i>Selected Areas, Aspects and Modalities</i>	
Ljubljana, marec 2010	318
The Eropean Union: <i>An Empire in a Search of a Joke</i>	
Ljubljana, maj 2010	330
Pomen in prihodnost paradiploMACIJE: <i>Slovenija (izhodišča za študijo primera)</i>	
Ankara, avgust 2011	352
Diplomat kot udeleženec in predmet migracijskih tokov	
Ankara, september 2011	371
Strategic Partnership as a Policy Planning Outcome	
Ankara, avgust 2012	385
The Sociology of Diplomacy: <i>A General Outline with Some Aspects and Dilemmas</i>	
Ankara, oktober 2012	398
Persuasion, the Essence of Diplomacy	
Ankara, februar 2013	419
Diplomacija v romanih: <i>Refleksija, sugestija ali samo fikcija?</i>	
Ankara, september 2013	428
Mission London: <i>A Mini Handbook of Diplomatic Practice</i>	
Ljubljana, april 2016	447
Isaac Asimov's Foundation Trilogy and its Perception of Diplomacy: <i>Envoys, Protocol, Talks</i>	
Skopje, oktober 2018	463
European Integration Process Thirty Years after the End of the Cold War	
Skopje, oktober 2019	489

The Whole Governmental Policy Approach: <i>Slovenia</i>	
Skopje, april 2020	515
Juan de Recacochea's American Visa:	
<i>A Symbol of Hope and a Means of Salvation</i>	
Ljubljana, oktober 2020	528
Arthur C. Clarke's Childhood's End:	
<i>Ad Hoc Diplomacy and Three Types of its Envoys</i>	
Ljubljana, april 2021	552
Zagovor k prvi knjigi:	
Diplomacija z navdihom (Žiga Pirnat)	577
Zagovor k zbirki:	
Globinsko dojetanje diplomacije (Andraž Zidar)	584
Literatura in viri	589
O avtorju	619
Summary	623

Študentom v spodbudo,
učiteljem v zahvalo.

Za dragoceno podporo pri izdaji trilogije
se zahvaljujem prijatelju Borutu Škabarju.

Izšlo ob avtorjevi petinšestdesetletnici, tridesetletnici slovenske države in
dvajseti obletnici delovanja mednarodnega inštituta IFIMES.

Beseda izdajatelja: Diplomat in znanstvenik

Napisati uvodne besede kot izdajatelj knjig(e) avtorja Milana Jazbeca ni lahka naloga. Bogastvo in raznovrstnost njegovega dela terja poznavanje samega avtorja tudi osebno. Glede na to, da naju z avtorjem veže dolgoletno sodelovanje in hkrati prijateljevanje, je ta naloga na nek način olajšana, vendar zato nič manj zahtevna.

Ob spominu na njegova prva dela moram omeniti knjigo »Slovenec v Beogradu«, ki je dragocen prispevek k razumevanju poteka dogodkov ob razpadu nekdanje skupne države in kako je Milan Jazbec preživel ta čas kot takratni diplomat, Slovenec in predvsem kot človek, kar je bilo še posebej težko. Kot spremlja slovitega slovenskega generala Rudolfa Meistra sloves generala in pesnika, tako Milana Jazbeca spremlja sloves diplomata in znanstvenika. To dvoje se prepleta v njegovi duši, ki je v osnovi tankočutna pisateljska (pesniška) in s katero lažje čuti in razume dogajanja okrog sebe. Morda sem ga še nekoliko lažje razumel, ker tudi sam preživljam podobno osebno zgodbo kot Bosanec v Ljubljani, ampak v popolnoma drugačnem kontekstu.

Do sedaj smo izdali njegovi dve deli, in sicer »Security and Diplomacy in the Western Balkans« leta 2007 in »Dvajseta obletnica konca hladne vojne 1989–2009« leta 2009. Ko smo se pred kratkim pogovarjali o pričujočem delu, sem takoj predlagal, da se njegovi vrhunski diplomatski in znanstveni dosežki in opus z dodanimi literarnimi deli, objavi prav na Ifimesu. Delo Milana Jazbeca presega slovenske meje, čeprav ga slovenstvo na nek način ves čas zaznamuje. Čuti se ljubezen pesnika in njegova navezanost na rodno deželo. V vsakem primeru je izjemen opus potrebno objaviti ne le zaradi Milana Jazbeca, temveč zaradi sedanjih in še posebej prihodnjih rodov. Zavedni Slovenec in hkrati svetovljan kozmopolitskih razsežnosti, ki bi si ga z veseljem

vsakdo prilastil za svojega. To je na nek način življenjski vrhunec. Hkrati biti Slovenec, a obenem imeti širino, da se vsakdo lahko poistoveti s teboj. S tem se lahko pohvalijo le izjemni posamezniki, ki presegajo okolje, iz katerega prihajajo in postanejo popolnoma internacionalizirani in globoko vpeti in uveljavljeni v mednarodnem prostoru.

Naj omenim, da je Milan Jazbec od ustanovitve urednik prestižne mednarodne znanstvene revije *European Perspectives*. V trenutku, ko je Ifimes prevzel založništvo nad omenjeno revijo, je bilo samoumevno, da nadaljuje s svojim tvornim, ustvarjalnim in kreativnim delom urednika. Brez dvoma je revija pridobila še dodatni zagon in navdih, kar potrjuje njena uveljavljenost in prepoznavnost v mednarodnem znanstvenem prostoru.

Če bi lahko prišepetoval Milanu Jazbecu, bi mu z velikim veseljem prišepnil, naj ne odneha s svojim pisanjem in naj poskuša odkriti sebe še v kakšnem drugem žanru. Je namreč človek tisočerih talentov. Naj ga ne skrbi založništvo, njegova skrb naj bo ustvarjalnost.

Na koncu naj mu zaželim veliko uspehov v prihodnje in naj ostane navdih za številne posameznike, ki se od njega lahko marsikaj naučijo tako od diplomata, znanstvenika, profesorja, pisatelja, kot tudi od tihega, nevsiljivega nekdanjega mladeniča iz Spodnje Pohance, ki jo nosi v srcu.

Ljubljana, oktobra 2021

Zijad Bećirovićⁱ

ⁱ Dr. Zijad Bećirović, izredni profesor za interkulturno komuniciranje, direktor Mednarodnega inštituta za bližnjevzhodne in balkanske študije (IFIMES), Ljubljana.

Predgovor k zbirki:

Diplomacija, njeno poslanstvo in doseg v primežu okoljskih potreb in človeškega delovanja

Kaj je eno od največjih razočaranj odraslosti, ki nas nemara vse po vrsti kdoleti? Kot mladi in še učeči se, pričakujemo, da nas bo znanje in izkušnje v zreli dobi pripeljalo do razumevanja tega sveta. Da bomo imeli dovolj modrosti za razlago, zakaj se življenje posameznikov, manjših in večjih skupnosti, odvija kaotično, nerazumno in v nasprotju z našimi pričakovanji. In čeprav pravijo, da ima razumnost dvoje oče: eno je zgodovina, drugo izkušnja, ostajamo brez zadovoljive razlage. Kako pogosto si, pa ne v šali, rečem – bolj kot sem stara, manj razumem ta svet.

Naša življenja, ki skupaj z vsemi ostalimi živimi bitji, tkejo veliko tapiserijo življenja, so vse bolj zapletena in kompleksna. Kot bi nam vse večja zaloga izkušenj in spretnost, nakopičena iz zgodovine, razvoj znanosti in tehnologije, življenje samo otežila in ne olajšala. Ljudje se s tem spoznanjem težko sprijaznimo. Podobno težko, kot so se v Kopernikovih časih, ko je postalo jasno, da Zemlja ni središče vesolja. Podobno težko, kot je bilo Darwinovo spoznanje, da je človek le še ena živalska vrsta več. In podobno težko, kot se je, še posebej nam naravoslovcem, sprijazniti s Freudovo ugotovitvijo, da človeški um ni povsem racionalen. Kako nevarna je kombinacija iracionalnosti za človeka, ki je v temelju svobodno bitje in ki mu s to svobodo prihaja tudi neodtujljiva odgovornost za lastno ravnanje. Res vedno na osnovi našega etičnega kompasa sprejemamo boljše odločitve? Zdi se, da ne.

Nerazumnost zato lahko opazujemo na vseh ravneh, od globalne do povsem lokalne. Na planetarni ravni je najbolj očitno nepriznavanje preprostega dejstva,

da je planet omejen. In skrajno nerazumno je tudi ignoriranje dejstva, da smo navkljub napredku znanosti še vedno povsem odvisni od delovanja ekosistemov ali preprosto narave. Gospodarski apetiti rastejo, potrošnikov je vse več, planet pa ostaja enako velik, a z veliko bolj omejenim dostopom do naravnih virov na Zemljana. Zmožnost planeta, da »absorbira« naše vplive na okolje, je že pred desetletji postala premajhna in prav zato imamo kopico okoljskih problemov, ki nas eksistenčno ogrožajo. Že leta 1972 je Rimski klub v knjigi *Meje rasti* opozoril, da izkoriščanje naravnih virov prek meje sposobnosti obnavljanja planeta vodi v zlom družbeno ekonomskih in ekoloških sistemov. Dvajset let kasneje sprejeta Agenda 21, ki je bila sklepni dokument svetovne konference OZN o okolju in razvoju v Riu de Janeiru leta 1992, tudi ni prinesla pravih rezultatov. Enak okoljski neuspeh je doživela na vrhu tisočletja leta 2000 sprejeta Deklaracija tisočletja, saj milenijski cilj zagotovitve okoljske trajnosti do leta 2015 ni bil dosežen. Kakšna bo usoda leta 2015 sprejete Agenda 2030 za trajnostni razvoj, še ne vemo, a razvoj zadnjih šestih let da slutiti, da spet nismo na pravi poti. Skoraj zanesljivo ne dosegamo zelenega ravnotežja med ekonomskim, družbenim in okoljskim razvojem. Torej je zaključek jasen – človek enostavno ne more razumeti, da so ključni okoljski problemi sodobnega sveta ostali skoraj enaki, ukrepi neizvedeni ter priporočila preslišana.

Koliko torej šteje obljuba kake vlade, da bo sledila trajnostnemu razvoju, da bo varovala planet, da bo naslovlila ljudi, ki živijo v stiskah in pomanjkanju? Kakšno težo imajo sploh mednarodne pogodbe, ki jih z lahkoto ratificiramo, potem pa nanje pozabimo. Gre za premajhno vlogo diplomacije ali pa okoljska diplomacija sploh še ni na ravni, ki bi omogočala večše vodenje pogajanj, ki bi res vodila v spremembe.

Ali pa smo samo zaslepljeni z nerazumno mislijo, da je okolje pač treba spreminjati in izkoriščati, ker imamo od tega nenehne koristi. Pa jih imamo res? Morda je to držalo pred stoletjem, danes pa se planet že odziva na naše netrajnostne prakse. In ta odziv nas iz dneva v dan vse bolj stane. Stanejo nas posledice podnebnih sprememb, stanejo nas lokalne ekološke katastrofe, vplivajo na naše blagostanje, na kakovost in razpoložljivost osnovnih virov in s tem tudi na naše zdravje. Neporavnan račun naravi družba plačuje prek povečanja umrljivosti, skrajšanja življenjske dobe in stroškov zdravljenja bolezni, ki jih

povzroča onesnažen zrak, preko zmanjšanja kmetijskih pridelkov zaradi več ozona pri tleh, degradacije zgradb zaradi saj in kislega dežja ter seveda propadanja ekosistemov. Poseganje v naravo je sicer prispevalo k razvoju človeštva, a cena za to so naraščajoči stroški za blaženje učinkov nepredvidenih tveganj in nepričakovanih dogodkov. Rezultat bo tudi neprimerno slabše stanje okolja in virov za prihodnje generacije. Vse bolj se zdi, da trajnostni razvoj sploh ni več mogoč: katastrofo se da sicer še omiliti, ne pa preprečiti. Zato bi lahko mirno namesto „trajnostnega razvoja“ začeli uporabljati zvezo „razvoj za preživetje“.

Podobna in povsem nerazumna je tudi zgodba podnebnih pogajanj. Razpravljanja o večji ali manjši zgodovinski krivdi meglijo vizijo prihodnosti. Nerazumno je, da skoraj trideset let po sprejetju Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja in šest let po sprejetju Pariškega sporazuma, ki je prvi univerzalen in pravno zavezujoč globalni podnebni sporazum, lovimo zadnji vagon zadnjega vlaka, ki bi še zagotovil varno prihodnost nam in zanamcem. Podnebne spremembe namreč že dolgo niso le okoljska grožnja, ampak bodo sprožale tudi politične, energetske, migracijske, socialne, zdravstveno-epidemiološke in druge krize. V skrajnem primeru lahko podnebne spremembe, ki so v osnovi nevojaški vir ogrožanja, sprožijo celo vojaške posege in s tem prerastejo v vojaški vir ogrožanja. Že danes smo priča napetostim med državami zaradi dostopa do virov vode in hrane. A ekstremni vremenski pojavi in dvig morske gladine bodo vodili v velike migracije, razširjanje bolezni, pomanjkanje hrane in vode ter povečali potrebo po vojaški humanitarni pomoči.

Očitno smo res ljudje dobri v razmišljanju na kratek rok, slabi pa, ko je treba misliti za dvajset ali trideset let vnaprej. Četudi opozoril in svaril ne manjka, če jih seveda želimo slišati. Dejansko postajamo generacija poznih lekcij iz zgodnjih svaril. Zgodnja svarila končajo bolj kot ne kot pozne in drage lekcije – in to predvsem za malega človeka. Samo primer rakotvornega benzena, katerega škodljivost je bila izpostavljena leta 1897, a smo na resne varnostne ukrepe čakali celih 90 let. Še danes je benzen v bencinu, s katerim pridemo v stik vsak dan. Ljudje še vedno umirajo zaradi azbesta, kjer je tudi trajalo sto let, da smo dočakali prepoved njegove uporabe v EU. Pri PCB-jih pa to traja že več kot sto let – ljudje so obolevali že leta 1899 – pa še vedno niso povsem prepovedani.

Vse te misli so me spreletavale ob branju zadnje trilogije profesorja Jazbeca. Njegovi zapisi, eseji, mnenja, napotki in razprave, ki obsegajo obdobje treh desetletij, so me živo spomnili ravno na zgornje misli o zgodnjih svarilih. Mnogo zapisanih misli izpred toliko let bi lahko mirno uvrstili prav v kategorijo razmišljanja o prihodnosti. Izraženi pomisleki, predlogi, ki jih zaznamo, ko beremo med vrsticami, žal niso bili niti slišani, kaj šele uslišani. Morda bi tudi naša mala država danes lahko bila domovina srečnejših ali vsaj bolj zadovoljnih in samozavestnih ljudi. Zelo so se me dotaknila tudi razmišljanja o dosegu diplomacije in o bistvu njenega poslanstva. Namreč ravno na področju okolja resnično kakovostne diplomacije manjka. Kako dobrodošla za preživetje na tem planetu bi bila nova oblika okoljske diplomacije, prežeta z okoljsko etiko in z jasno paradigmo, da ko gre za varnost, gnilih kompromisov ne delamo! In za kakovostno življenje ter svobodne odločitve potrebujemo varnost, ne le v fizičnem, ampak tudi v vseh prenesenih pomenih. Tudi tu je zanimivo in poučno brati razmišljanja profesorja Jazbeca, ko nas popelje skozi našo pot v NATO in osvetli dogajanje tistega časa. Kadar pomislim na vojaške zveze in na ogromne investicije v oboroževanje, se vprašam, ali vojaški poveljniki vedo, da vremensko pogojene naravne nesreče pobijejo vsako leto vsaj stokrat več ljudi kot vojne in tisočkrat toliko kot terorizem. Upajmo, da bo nekoč članstvo v vojaških združenjih služilo v prvi vrsti ravno za namen mirnega sožitja z naravo, ki ni naš zunanji sovražnik, ampak osnova našega preživetja.

Vsem bralcem želim, da boste uživali v branju! In da vam bodo avtorjeva razmišljanja blizu. Tako, kot so meni – pa ne samo zato, ker oba pripadava generaciji, ki je doživela res dramatične in popolnoma nepovratne spremembe v družbi in okolju. Kljub razočaranju, da z zrelostjo sveta še vedno ne razumemo in da prepogosto zmaga nerazumnost, moramo ostati optimisti. Svet je zaradi ljudi, kot je profesor Jazbec, in zaradi njegovega obširnega knjižnega opusa, bolj razumljiv in zato prijaznejši.

V Kranju, november 2021

Lučka Kajfež Bogatajⁱ

ⁱ Dr. Lučka Kajfež Bogataj, redna profesorica za področje podnebnih sprememb in aplikativne meteorologije na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani, kjer od leta 1996 vodi Center za biometereologijo. Soprijateljica Nobelove nagrade

Predgovor k prvi knjigi: **Impozanten opus profesorja in veleposlanika dr. Milana Jazbeca**

Zelo me je razveselila informacija, da je spoštovani kolega profesor in izstopajoči slovenski veleposlanik dr. Milan Jazbec pripravil zbirko svojih izbranih znanstvenih in publicističnih prispevkov. Gre za opus, ki se razteza skozi tri desetletja, impozanten ter unikaten, kar moram napisati na samem začetku moje spremne besede, ko imam v mislih ne samo njegove prispevke (članki, eseji, spremne besede), ampak tudi več kot šestdeset objavljenih knjig.

Prof. dr. Milana Jazbeca in njegovo znanstveno delo sem spoznal od blizu, ko sem imel priložnost in čast, da sem bil zunanji član komisije za njegovo izvolitev v naziv izrednega profesorja diplomacije na Univerzi v Ljubljani leta 2009. Pri tem je treba poudariti, da je njegova akademska pot zelo premočrtna: leta 2004 je bil izvoljen v naziv docenta, zatem leta 2009 za izrednega profesorja in leta 2015 za rednega profesorja diplomacije. Ta pot je ponazoritev njegove zavzetosti, velikega delovnega elana in vztrajnosti. To ni pogosto pri tistih, ki jim je znanost osnovna in glavna dejavnost – a pri kolegu Jazbecu je treba imeti v mislih, da je poklicni diplomat že več kot tridesetletja ter da se z znanostjo in publicistiko ukvarja zraven svoje osnovne poklicne dejavnosti. Seveda obstaja precejšnja sinergija med obema dejavnostima, vendar pa vsaka od njiju zahteva veliko od človeka, ki se z njo ukvarja. To pomeni,

za mir leta 2007 kot članica Medvladnega odbora za podnebne spremembe pri Združenih narodih (IPCC, Ženeva). Zraven drugih nagrad in priznanj je leta 2008 prejela visoko državno odlikovanje red za zasluge za odmevno znanstveno delo na področju proučevanja podnebnih sprememb ter za svojo predanost varovanju okolja, leta 2012 pa je bila na evropski ravni imenovana v skupino žensk, ki navdihujejo Evropo. Med njenimi objavami izstopajo knjige Planet Voda, Planet, ki ne raste, in Vroči novi svet.

da je potrebna posebna sposobnost, da je mogoče iz takšne sinergije ustvariti trajen in progresiven rezultat, ki koristi obema dejavnostima in profesijama.

Najino sodelovanje se nadaljuje vsa ta leta in se kaže na različne načine. Kot prvo, profesor Jazbec je večkrat predaval na podiplomskem študiju „Diplomacija v sodobnem svetu“ na Fakulteti za politične vede Univerze v Sarajevu. Pri tem je potrebno poudariti, kako je s svojim jasnim, elokventnim in večšim pristopom na predavanjih vzbudil veliko zainteresiranost študentov za diplomacijo kot znanstveno disciplino.

Posebna oblika sodelovanja je vključevanje sodelavcev sarajevske Fakultete za politične vede, kakor tudi drugih predstavnikov teoretične misli naše države, v mednarodno znanstveno revijo *European Perspectives*, ki jo že leta ureja prof. dr. Milan Jazbec. Naši mlajši kolegice in kolegi objavljajo v tej reviji svoje članke in recenzije knjig, delujejo pa tudi kot anonimni recenzenti objavljenih člankov. Tako imajo po eni strani priložnost, da vzdržujejo vsebinske stike s kolegi v širšem mednarodnem prostoru, medtem ko po drugi strani prispevajo k razvoju znanstvene misli, bogatijo sebe in so del širše znanstvene neformalne mreže. Pri tem moram tudi poudariti, da je prof. dr. Milan Jazbec večkrat sprejel našo prošnjo in bil znanstveni recenzent pri različnih publikacijah Akademije znanosti in umetnosti BiH. Vse to ga dela poznanega v našem znanstvenem in pedagoškem prostoru.

Sedaj pa nekaj besed o njegovem opusu. Kot prvi redni profesor diplomacije v Sloveniji (in za sedaj edini) ter eden maloštevilnih v Evropi, je prof. dr. Milan Jazbec uspel ustvariti s svojo znanstveno, strokovno in publikično produkcijo zelo obsežen, raznolik ter interdisciplinaren opus. Kot to potrjuje ta trilogija, predvsem pa njena prva knjiga, je diplomacija vedno v ospredju njegovega razmišljanja in pisanja. To gre v korak z njegovimi tremi desetletji in pol delovanja v diplomaciji, v kateri je začel delati oktobra 1987 v Beogradu ter nadaljeval v slovenski diplomaciji od njenega samega začetka, kot pripadnik prve generacije diplomacije samostojne in neodvisne Republike Slovenije. Njegova kariera predstavlja redko simbiozo diplomatske prakse in njene znanstvene refleksije ter njunega medsebojnega prežemanja. Tako se po daljšem obdobju pisanja kaže avtorjev rezultat in njegov pomemben prispevek k diplomatskim študijam ter tudi širše k družbenim vedam, tako

v Sloveniji kot v širšem mednarodnem prostoru. Čeprav je diplomacija vedno v središču njegove pozornosti, jo on praktično vedno povezuje s sorodnimi področji, od mednarodne varnosti, obrambe, političnih znanosti, zgodovine, sociologije, diplomatskega in konzularnega prava pa vse do antropologije, filozofije, kulture in literature.

Gledano v celoti, se diplomacija pojavlja kot osnovni motiv njegove ustvarjalnosti, kot *leitmotif*, kot njegov življenjski in ustvarjalni *credo*. Zraven tega pa je veliko prispevkov, v katerih se dotika diplomacije posredno ali pa je ona v širšem pogledu njegovega znanstvenega interesa. S tem avtor vzpostavlja širok krog inovativnega in nestandardnega razmišljanja o diplomaciji ter jo na ta način opazuje, obdeluje in raziskuje. Tako po eni strani pogloblja in širi spoznanja o tej stari dejavnosti človeškega rodu ter jo po drugi strani postavlja v različne kontekste človeške dejavnosti, s čimer dokazuje vsesplošni pomen diplomacije za družbeno in državno delovanje.

Da se v to prepričamo tudi sami, je dovolj, da se ozremo na vsebino te prve knjige iz njegove trilogije izbranih prispevkov. Naslovi govorijo sami po sebi, zraven tega pa je zelo zanimiva značilnost še podatek o kraju, kjer so bili posamezni prispevki napisani, ter o datumu, kdaj je to bilo. Številni jeziki in še številnejše znanstvene in strokovne revije, v katerih je prof. dr. Milan Jazbec objavljajal študije in članke, kažejo na širok mednarodni domet, možnost vplivanja in interesa za njegove članke. To potrjuje ali pa najmanj kaže na njegovo ambicijo, da z najširšo in najbolj raznovrstno publiko deli svojo znanstveno misel in razumevanje, da bi to bilo koristno za najširši možni krog recipientov. Prof. dr. Milan Jazbec je po svojem celotnem opisu pravi znanstvenik altruist.

Osebnostno bi rad poudaril moje veliko zadovoljstvo, da se avtor v minulih letih, ki jih predstavljajo tu objavljeni prispevki, kontinuirano, poglobljeno in afirmativno ukvarja z Zahodnim Balkanom. Njegov pristop je sistematičen in progresiven. To pomeni, da obdeluje in reflektira tematiko, povezano z našim življenjskim, družbenim, političnim in diplomatskim okoljem, in to skozi daljše obdobje, spremlja njen potek in razvoj ter poskuša s svojimi analizami in ugotovitvami vplivati nanjo. Kot eden vodilnih protagonistov slovenskega včlanjevanja v zvezo Nato, prenaša avtor te svoje izkušnje v države regije, njihovim političnim in diplomatskim elitam, pa tudi civilni družbi nasploh.

Navajam nekaj konkretnih primerov. Takoj po slovenskem članstvu v Natu je prof. dr. Milan Jazbec že od spomladi 2004 dalje objavil serijo člankov na to temo.ⁱ Ob tem sledi še večje število prispevkov o pomenu Evropske unije za regijo in za njeno evroatlantsko perspektivo.ⁱⁱ Naprej, takoj po zaključku slovenskega predsedovanja OVSE leta 2005 objavi daljšo analizo o različnih vidikih tega diplomatskega in političnega podviga, s čimer pokaže na svojo sposobnost znanstvene refleksije aktualnih diplomatskih in mednarodno-političnih projektov svoje države, ki imajo širši pomen.ⁱⁱⁱ In nenazadnje, njegova analiza evropskega integracijskega procesa tri desetletja po koncu hladne vojne jasno in nedvoumno pokaže na tisto, kar je ena najpomembnejših kvalitiet Evropske unije: vladavina prava.^{iv} Zaradi tega je Evropska unija privlačna tudi za širši svet, tako za družbene in politične sisteme kot tudi za posameznika, za konkretnega človeka, neodvisno od tega, na katerem delu sveta se dejansko nahaja.

Ob vsem povedanem velja poudariti še nekaj točk, ki opredeljujejo znanstveni opus prof. dr. Milana Jazbeca.

Prvič, prof. dr. Milana Jazbeca karakterizira sistematično, učinkovito, disciplinirano in vztrajno delo. Njegova energija je izjemna in traja že nekaj desetletij, kar se vidi po obsegu njegovih del, ki zajemajo znanstvene članke, spremne besede, strokovne in poljudne prispevke, eseje, nekrologe in drugo. To pomeni, da obvladuje širok razpon stilov, pristopov in načinov pisanja, vse to pa izpričuje v velikem časovnem kontinuumu ter s trajno in visoko frekvenco objavljanja. To je zelo redko pri ljudeh, ki so večji pisanja.

In drugič, tudi razpon njegovih del je prav tako zelo širok. Jasno je videti, da je diplomacija v samem središču, čeprav je njegova interdisciplinarnost izjemno pomembna. To naprej pomeni, da avtor s tem ustvarja velik prispevek

ⁱ Slovenia and NATO: *What are the Lessons Learned?* (2004), Slovenia and NATO: *One Year After* (2005), NATO After Riga (2007) itd.

ⁱⁱ Globalizing European Security Processes (2004), Razvoj in dileme EVOP (2005), Slovenia and the EU Presidency 2008 (2008), Slovenija i Evropska Unija: *Iskustva i saznanje* (2009) itd.

ⁱⁱⁱ Organizational challenges and experiences of the Slovene OSCE Chairmanship (2006).

^{iv} European Integration Process Thirty Years after the End of the Cold War (2019).

k diplomatskim študijam, kot še vedno relativno mladi znanstveni disciplini. Prof. dr. Milan Jazbec tako ustvarjalno prispeva k tej disciplini ravno v obdobju, ko je obseg produkcije del zelo pomemben za njeno uveljavitev. Obenem se je lotil še enega drugega, bolj zahtevnega eksperimenta: s svojimi specifičnimi raziskavami poskuša konstituirati novo znanost, novo posebno sociologijo, namreč sociologijo diplomacije.^v Tu je njegov prispevek povsem pionirski in zato se pričakuje od sociologov, ki se ukvarjajo s proučevanjem diplomacije, da s svojimi raziskavami pomagajo prof. dr. Milanu Jazbecu z znanstveno produkcijo pri konstituiranju sociologije diplomacije.

V celoti vzeto lahko ugotovimo, da se prof. dr. Milan Jazbec suvereno in istočasno giblje na dveh sinergičnih, komplementarnih in vzporednih ravneh: po eni strani z veliko ustvarjalno energijo obvladuje široko pahljčačo tem in jih po drugi strani znanstveno interpretira. Rezultat navedenega so te tri knjige in ta prva kot najboljši indikator avtorjeve dinamike in doslednosti. Iskreno upam, da to predstavlja tudi veliko znanstveno in osebno motivacijo mlajšim generacijam raziskovalcev na področju družbenih in drugih znanosti.

Ko se oziram na delo prof. dr. Milana Jazbeca, se kaže prostor tudi za eno vprašanje. To vprašanje izhaja iz naslednje ugotovitve: dejstvo je, da prof. dr. Milan Jazbec s svojo znanstveno in drugo produkcijo promovira in popularizira Slovenijo kot uspešno državo, ki je postala suverena država ob koncu hladne vojne. Ta promocija morda ni povsem načrtna in sistematična, toda ko se jo opazuje z distance, je točno takšna. Prvi članek, objavljen v tej knjigi, napisan že v Beogradu, v oddaljenem času razpada nekdanje skupne države, in to na temo slovenske diplomatske akademije, veliko pove o tem. Moje vprašanje pa se glasi: Ali ljudje, ki se v Sloveniji ukvarjajo z razvojem diplomacije, in vsi drugi v tem nizu kreiranja in odločanja, poznajo in upoštevajo to njegovo znanstveno produkcijo? Jaz ne poznam tako dobro razmere v Sloveniji, ki jo s perspektive Bosne in Hercegovine vedno vidimo kot model delovanja, da bi lahko dal zanesljiv odgovor na to vprašanje. Vsekakor pa vem, da bi bila ta njegova znanstvena pronicljivost in praktična veččnost njene implementacije dobrodošla v Bosni in Hercegovini, pa tudi v drugih državah regije.

^v The Sociology of Diplomacy: A General Outline with Some Aspects and Dilemmas (2012).

Ob samem zaključku mojega predgovora bi rad čestital prof. dr. Milanu Jazbecu, izjemnemu veleposlaniku, za njegovo zelo plodno delo, z željo, da nadaljuje s svojo kvalitetno in obsežno znanstveno produkcijo, kakor tudi z našim sodelovanjem. Prav tako bi rad čestital Mednarodnemu inštitutu za bližnjevzhodne in balkanske študije (IFIMES) za ta velik in redki izdajateljski podvig.

Sarajevo, oktobra 2021

Akad. Mirko Pejanović^{vi}

^{vi} Prof.dr. Mirko Pejanović, zaslužni profesor Univerze v Sarajevu, podpredsednik Akademije znanosti in umetnosti BiH, član vojnega Predsedstva BiH (1992–96).

Spremna beseda avtorja: Pogled skozi čas, prostor in diplomacijo ter samega sebe

Trilogija, v kateri predstavljam izbor približno dveh tretjin prispevkov iz mojega znanstvenega in publicističnega dela (članki, eseji in spremne besede ter prispevki s področja varnosti, obrambe in Slovenije), ki je bil v minulih treh desetletjih objavljen v različnih periodičnih publikacijah, je rezultat dveh dejstev. Prvič, seveda, dolgoletnega, vztrajnega in zavzetega proučevanja in ustvarjanja; drugače nikakor ne gre. In drugič, trenutnega navdiha iz sredine letošnjega junija, ko se je razcvetelo poletje in so se sprostile misli ter ustvarjalni navdih. Znanost je predvsem suhoparna in dosledna, a obenem vsekakor potrebuje tudi slednje.

Kot namen zbirke lahko navedem predvsem troje dejstev. Prvič, gre za prikaz mojega znanstvenega in publicističnega opusa ter njegovo bistvo, v časovni in prostorski perspektivi in kontinuiteti ter v razvojnem smislu. Iz tega je razvidno zorenje moje misli o temah, ki jih obravnavam, širjenje horizonta obravnavane tematike ter poglobljanje vsebine in spoznanj.

Naprej, menim, da je nastopil čas, ko lahko objavim večji del prispevkov na enem mestu. Predvsem zaradi njihovega dokumentiranja in dostopnosti, saj narašča potreba po njihovi enostavni in lahki dostopnosti, tako za številne študente, zainteresirane kolege in, nenazadnje, tudi za moje lastno pisanje. Vse to bo sedaj s tem bistveno hitreje in bolj enostavno. Dodatno, v času pripravljavanja trilogije sem ugotovil, da ta ni le koristen pregled dosedanjega dela, ampak vsebuje vrsto napotkov in namigov za bodoče delo; nekateri nadaljnji trendi mojega pisanja so se mi ob tem pokazali povsem jasno.

In slednjič, trilogija predstavlja zaokroženo obdobje mojega tridesetletnega ustvarjanja (prvi tovrstni vsebinski prispevek sem sicer objavil leta 1983, vendar

pa obravnava novinarsko-jezikoslovno tematiko, zato ni uvrščen v zbirko)ⁱ. To sovпада s koncem hladne vojne in z nastankom slovenske države in njene diplomacije ter z mojim praktičnim in teoretičnim ukvarjanjem z diplomacijo, v kateri sem od jeseni leta 1987. Lahko celo rečem, da je konec hladne vojne tista velika zgodovinska prelomnica in sleherna stalnica, ki me v mojem znanstvenem, pedagoškem, raziskovalnem in publicističnem, pa tudi v osebnem smislu, najbolj opredeljuje, pa tudi navdihuje. Spremljal sem jo v živo, zadolžen za Vzhodno Nemčijo, Zahodni Berlin in Švico v zunanjem ministrstvu nekdanje skupne države v Beogradu. Če ugotavljam, da je diplomacija osnovna tema mojega pisanja, je konec hladne vojne, z vsemi svojimi značilnostmi, posledicami in zgodovino, vsebinski okvir tega ustvarjanja. Zato sem tudi vesel, da referenčni čas objave zbirke sovпада z mojo osebno, pa tudi z državno obletnico. In zahvaljujem se izdajatelju, ki prav tako praznuje okroglo obletnico delovanja.

Vseh objavljenih prispevkov je sicer precej več. Selekcija je moja osebna; pred očmi sem imel tematsko področje vsake od treh knjig: znanstveni in nekateri strokovni članki, zatem eseji in spremne besede ter še prispevki, ki se ukvarjajo z varnostjo, obrambo in Slovenijo v tem okvirju. Tako je celovito zaokrožen pregled obravnavanih področij, tem in vsebinskih sklopov, v osnovi pa je vse, kot rečeno, vezano na diplomacijo, še posebej na nastanek in razvoj ter delovanje slovenske diplomacije, in s tem povezane teme. Dodajam še, da bo približno petnajst prispevkov objavljenih v knjigi *Diplomacija in globalizacija*, ki izide v angleškem jeziku v prvi polovici leta 2022 (nekateri od njih so objavljeni tudi v trilogiji).

Prispevki so moji avtorski, v nekaj redkih primerih sva avtorja dva. Jezik objave je praviloma slovenščina. Precej je člankov, ki so objavljeni v angleščini, ker so bili napisani za publikacije, ki izhajajo v tem jeziku. Objavljenih je tudi nekaj prispevkov še v drugih jezikih. Pri vsakem prispevku je v naslovju zapisan kraj in čas nastanka (oz. včasih čas objave). S tem želim pokazati, da sem pisal in objavljajl praktično ves čas in povsod, kjer sem deloval. Med drugim to tudi kaže na mojo odzivnost in refleksijo posameznih aktualnih (globalnih in lokalnih)

ⁱ Nekatere jezikovne značilnosti in prvine časopisnega stila glasil OZD v SR Sloveniji. V: *Družboslovno raziskovanje v gospodarskih organizacijah združenega dela*. Ljubljana: Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo: Dopisna delavska univerza Univerzum, 1983. Str. 88–94..

tem. Predvsem pa kaže na vsebinski pomen in determiniranost diplomacije s prostorom in časom. Benko (1998) za to pravi, da je diplomacija vedno v funkciji zgodovinske situacije in da deluje s faktorjema prostora in družbeno-funkcionalne bližine. Oboje jemljem kot enega od ključnih vsebinskih izhodišč za razumevanje postmoderne diplomacije in sociologije diplomacije.

Naj na kratko dodam še nekaj metodoloških pojasnil. Zraven raznovrstnosti tem in stilov ter objav v številnih publikacijah je posledično tudi prisoten različen način citiranja in urejanja prispevkov. V trilogiji so vsi objavljeni v osnovni obliki. Pri urejanju končnega seznama literature v trilogiji se je postavilo vprašanje, kako navesti več istih del istega avtorja v istem letu; to pa še posebej, ker so bila ista dela v različnih prispevkih zaradi različnega časa objave navedena z drugačnim vrstnim redom. Zato so takšni prispevki posebej navedeni pri konkretnem članku (v smislu *letnica.a, b, c* itd.), med tem pa v končnem seznamu literature vrstni red teh oznak ni enak. To je praktično edini možni kompromis, saj bi sicer bilo potrebno za nazaj v konkretnih člankih za konkretne prispevke ne samo poenotiti, ampak tudi spremeniti način in vrstni red njihovega navajanja. Nekaj literature je bilo uporabljene pri snovanju posameznih člankov za širše ozadje, a niso bili nujno citirani v tekstu. To se pojavlja pri nekaterih zgodnejših člankih, pozneje se je ta praksa opustila.

Današnja aktualnost in pomen člankov se kažeta v razvojnem smislu: kako se je moja znanstvena misel razvijala in zorela ter kot del procesa, trenda samega konkretnega pojava. Prav gotovo je kakšen članek – ali pa kakšni sestavni deli – zastarel glede na spremenjene mednarodne in druge okoliščine. Ampak to je usoda številnih del, ko čas mine.

Zahvaljujem se vsem, ki so sodelovali in mi kakorkoli pomagali pri projektu trilogije ter s tem prispevali, da smo tako obsežen in zahteven projekt uspešno zaključili v dobrega pol leta. Sodelovanje je bilo za mene zelo dragoceno in je obogatilo naš skupni izdelek. Morebitne napake in spodrseljaji, ki so se vanj prikradli, pa so izključno moji.

Želim si, da bi bilo predstavljeno delo predvsem spodbuda vsakomur, ki ima rad besedo in misel.

Ljubljana, decembra 2021

M. J.

Zagovor k prvi knjigi: Diplomacija z navdihom

Nekega sončnega julijskega dne, pred skoraj desetletjem in pol, sem se odpravil na sestanek v manjši kavarni, nekdanjem zaporu, v središču Ljubljane. Prizorišče je bilo glede na vsebino srečanja dokaj nenavadno – srečal naj bi se namreč z diplomatom na ministrstvu za zunanje zadeve, ki me je izmed izbranih kandidatov uvrstil v ožji izbor za delo v njegovem sektorju v času prvega predsedovanja Slovenije Svetu Evropske unije. Razlog, da sem bil na pogovor za svojo prvo resnejšo (četudi študentsko) zaposlitev povabljen v lokal in ne v kako bolj uradno okolje, je bil še bolj nenavaden: dopis, naj se kot eden od izbranih kandidatov javim prej omenjenemu sektorju najpozneje do 10. julija, so mi z ministrstva namreč poslali deset dni po preteku tega roka.

A ne glede na ta ne najbolj posrečen prvi stik z uradništvom slovenskega diplomatskega hrama, je bilo nadaljevanje zgodbe precej bolj obetavno. Omenjeni diplomat, vodja strateško-raziskovalne srčike zunanjega ministrstva, ki me je uvrstil v svoj ožji izbor, je namreč kljub temu, da je že odšel na dopust, želel opraviti intervju z mano in predlagal, da se srečava v kavarni (tedanji kultni Celici) sredi Ljubljane. Lahko bi dejal, da je preostalo zgodovina. Kajti sestanek, ki naj bi bil bolj ali manj vljudnostno srečanje, pogovor za zaposlitev, se je razvil v živahno večurno razpravo, v kateri sem lahko prvič z izkušenim diplomatom razpravljal o aktualnih mednarodnih temah, trendih v prihodnosti, strategiji slovenske zunanje politike pa vse do tem, kot so položaj slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem in tamkajšnja malo poznana izumirajoča narečja slovenščine.

Tako sem tistega julijskega dne spoznal dr. Milana Jazbeca. Diplomata, s katerim sva bila v naslednjih mesecih sodelavca v enem ključnih obdobjih slovenske diplomatske zgodovine. Soavtorja, s katerim sva sodelovala pri eni do

danes najodmevnejših empiričnih raziskav na ministrstvu za zunanje zadeve »Enake možnosti v slovenski diplomaciji«. Profesorja, s katerim sva sodelovala tudi akademsko, izven ministrstva – dr. Jazbec je bil namreč mentor moje diplomske naloge na temo »Prispevek evropskega diplomatskega programa k oblikovanju identitete evropske diplomacije«.

Zato mi je v veliko čast, da lahko zapišem nekaj sklepnih misli k prvi knjigi zbirke »Znanstvena misel in publicistično delo Milana Jazbeca«, ki na enem mestu združuje izbrane članke dr. Jazbeca v letih 1990–2021. Gre namreč za avtorja, ki me je spremljal pri mojih prvih korakih v svet diplomacije, vsaj nekaj let v tem obdobju pa sem bil bližnji spremljevalec ter udeleženec njegove uspešne diplomatske in akademske poti tudi sam.

Če bi želel izpostaviti eno misel, rdečo nit, magistrale, ki »vseh drugih skupaj veže harmonije« ter preveva ta zavidljivi opus in izčrpen povzetek tridesetletnega avtorjevega ustvarjanja, bi bil to nedvomno motiv najpomembnejše zgodovinske prelomnice zadnjega pol stoletja, geopolitičnega tektonskega premika, ki je povsem predrugačil mednarodno skupnost: padec berlinskega zidu in konec hladne vojne. »Čudovito leto«, *annus mirabilis*, je kot izjemen zgodovinski trenutek sprostil neizmerne količine družbene energije. Kot zapiše dr. Jazbec, je takrat v manj kot treh letih na območju, ki je predstavljalo petino kopenske mase na Zemlji in na katerem je živel skoraj 300 milijonov ljudi, nastalo več kot 20 novih držav, razpadle so tri multinacionalne države in končala se je bipolarna svetovna ureditev, ki je človeštvo v desetletjih pred tem nekajkrat pripeljala na rob dokončnega samouničenja.

Konec hladne vojne se v Jazbečevem opusu ne zrcali zgolj posredno, to je kot zunanji impulz, ki redefinira, preoblikuje in usmerja odnose v mednarodni skupnosti ter posledično (novonastali slovenski) diplomaciji. Nasprotno, zdi se, da gre za prelomnico, ki ima podoben ali še močnejši vpliv na avtorja tudi v osebnem in profesionalnem smislu. Najsi gre za premislek o diplomaciji malih držav, razpravo o globaliziranju evropskih varnostnih procesov ali zapis ob dvajseti obletnici padca berlinskega zidu, mojstrsko zavit v poetični magistrale »*The Wall Came Down*« 'zid je padel'. Konec dolgoletnega konflikta dveh velesil, ki je zaradi odsotnosti neposrednih oboroženih spopadov med njima pridobil prilastek »hladna«, v svojem bistvu in daljnosežnih posledicah

pa je bil vse prej kot to, je prisoten v večini zbranih prispevkov – v knjigi se na primer besedna zveza »hladna vojna« (v katerem koli jeziku) pojavi kar 233-krat oziroma povprečno več kot štirikrat na posamezen članek. *Annus mirabilis* je torej hkrati avtorjev *annus extraordinarius*, ki je ključno vplival na njegov pogled na svet, poklicno pot ter razvoj plodovite diplomatske in akademske kariere, kar v pričujočem delu prizna tudi sam.

Kot nekdo, ki je bil tako v času diplomatskega udejstvovanja kot pozneje dejavno vpet v ustvarjalno in umetniško dejavnost, vsekakor ne morem mimo še ene prepoznavne in navdušujoče prvine opusa dr. Milana Jazbeca. Gre za njegov pretanjen občutek interdisciplinarnega povezovanja tematik zunanje politike in diplomacije z drugimi področji, še zlasti s književnostjo. Kot »diplomat, ki je literat« (ali obratno), od nekdanje dobro pozna obe področji in v svojih zapisih večkrat ponudi osupljiv pogled na vzporednice, povezave, stike, pa tudi razlike med obema poljema. Poleg tega, da mu njegove literarne veščine in znanja pomagajo pri ustvarjanju študij in analiz o diplomaciji, varnostni politiki, Evropi ipd., ki so slogovno daleč od »suhoparnega«, »golega« in »uradniškega« jezika, pogosto prisotnega tako v diplomatski komunikaciji kot raziskavah na tem področju, pri Jazbečevih člankih, ki povezujejo književna dela z diplomacijo, ne gre zgolj za primerjave, ki so same sebi namen. Nasprotno: uvidi, ki jih prinašajo tovrstna razmišljanja, so neprecenljiv prispevek za diplomatske študije, saj ponujajo izviren in nov pogled na diplomacijo kot tako ter na njeno dožemanje v širši (strokovni, kulturni in drugi) javnosti, pa tudi nove ideje in razsežnosti, uporabne za oblikovalce politik, odločevalce in diplomate same.

Navezujoč se na avtorjev kakovosten in slikovit slog velja izpostaviti še eno misel, ki jo »Diplomacija v prizmi« omenja v več člankih, a jo v tovrstnih objavah v slovenskem prostoru sicer zasledimo le poredkoma: vprašanje jezika in jezikovnih spretnosti v diplomaciji. Prevajalci in lektorji na ministrstvu za zunanje zadeve bi bržkone hitro pritrdili, da jezikovno znanje ne samo tujih jezikov, temveč tudi (in predvsem) slovenščine, v diplomaciji večkrat ne dosega ravni, ki bi jo pričakovali od izbranih strokovnjakov, ekskluzivnih predstavnikov Slovenije v svetu, kot jih poimenuje dr. Jazbec. Tu gre seveda za širšo problematiko, ki še zdaleč ni omejena le na slovensko diplomacijo. Vse-

kakor pa lahko pritrdimo avtorju, da »mora (slovenski) diplomat v prvi vrsti obvladati svoj materni jezik«, ki je »lingvistično izhodišče njegove dejavnosti« in se zaradi mednarodne naravnosti diplomacije nato »uresničuje v tujem jeziku«. Slovenščino kot jezik, ki posreduje »državotvorn[o] komunikacij[o] v najširšem pomenu« besede, je zato nedvomno treba »načrtno in zavestno [...] razvijati«, v usposabljanje diplomatskega kadra pa poleg nadgrajevanja znanja tujih jezikov vključevati tudi razvijanje jezikovnih spretnosti, poznavanje terminologije, zvrsti in jezikovnih pravil slovenščine.

Izbrani članki dr. Milana Jazbeca iz zadnjih treh desetletij v naboru avtorjevih besedil vključujejo nekaj zares izjemnih in edinstvenih prispevkov, ki izstopajo tako v nacionalnem kot mednarodnem prostoru. Naj za primer navedem samo domiselni pristop pri analizi političnih šal skozi izkušnjo Slovencev v nekdanji Jugoslaviji, kjer avtor preučuje vlogo političnih šal kot vzvodov (prikrite) kritike sistema in ideologije, pa tudi odsevov političnega, družbenega, varnostnega in gospodarskega ozračja v državi ter kazalnikov razvoja države in družbe ter potencialnih scenarijev v prihodnosti.

Nič manj inovativen ni Jazbecov analitični prikaz Martina Krpana, znanega slovenskega literarnega junaka, v katerem avtor s svojim izostrenim čutom za vzporednice z diplomatskim miljejem, prepozna jasne poteze uspešnega diplomata in vojščaka. Razmišljanje, ki je porodilo tudi odmevno monografijo, tako služi kot krepitev in ozaveščanje o slovenski diplomatski tradiciji, ki je ne tvorijo zgolj uspešni posamezniki od Žige Herbersteina prek Vladimirja Vauhnikarja pa do pionirjev, ki so pred tremi desetletji uspešno zagnali samostojno slovensko diplomacijo, temveč jo je mogoče prepoznati tudi v vpetosti slovenske intelektualne in umetniške elite zadnjih stoletij in njihovih del v mednarodne tokove ter v aktualno zunanjepolitično in/ali diplomatsko tematiko svojega časa na splošno.

Z družboslovnega vidika prav tako ne gre prezreti avtorjeve vizije sociologije diplomacije. Le-to si zamišlja kot (novo) specializirano področje sociologije, ki preučuje družbeni kontekst, pojave in odnose med deležniki v diplomaciji. Gre torej za študij dinamike v širši skupini ljudi, ki si prizadevajo doseči cilje zunanje politike določene države prek diplomacije kot ključnega državotvornega instrumenta za uveljavljanje nacionalnega interesa te države v

mednarodnih odnosih. Taki pristopi k preučevanju različnih oblik družbenih struktur in interakcij, ki smo jim priča v diplomaciji, so nedvomno v interesu tako slovenskih kot mednarodnih družboslovnih študij, saj pripomorejo k novim in celovitejšim uvidom v dogajanje znotraj institucionalnih struktur, te pa so same po sebi v prvi vrsti vedno skupnost ljudi – deležnikov diplomacije.

Opus dr. Milana Jazbeca, predstavljen v knjigi »Diplomacija v prizmi«, posebno pozornost namenja specifični diplomatskih organizacij malih držav in je s tega vidika še posebej pomemben za Slovenijo ter druge države podobne velikosti in družbeno-zgodovinskega okvira, zlasti tiste, ki so svoje diplomatske aparate (znova) vzpostavile po koncu hladne vojne in so se pri tem soočale s podobnimi izzivi in primerljivimi težavami. Kot zapiše dr. Jazbec, se moramo zavedati posebne vloge in položaja, ki ju imajo male države kot članice velikih sistemov. Njihova velika prednost, je da so prožne, prilagodljive in nadpovprečno dovzetne za spremembe v institucionalnem/zunanjepolitičnem okolju. To je pomembno tudi za večje države in sisteme kot take, saj lahko male države na ta način služijo kot zgodnji opozorilni kazalniki, kadar pride do strukturnih neravnovesij v koheziji mednarodnih sistemov oziroma povezav.

V tem kontekstu velja omeniti tudi slovenske izkušnje pridruževanja/pridružitve Evropski uniji in Severnoatlantskemu zavezništvu ter predsedovanja Slovenije Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi in Svetu Evropske unije. Avtor se je v svojem opusu podrobno ukvarjal z vsemi temi temami, sploh zadnje pa večkrat izpostavi kot prelomnico za slovensko državo in njeno diplomacijo ter širšo državno upravo. Predsedovanje Svetu Evropske unije namreč vidi kot zaključek dvajsetletnega obdobja, v katerem so se razvili strukturni elementi ter procesi samostojne Slovenije in njene diplomacije. Slednja je v tem času dosegla velik vsebinski, organizacijski in kvantitativni napredek z izdatnim pospeškom v letu predsedovanja 2008.

Nasploh so proces pridruževanja Evropski uniji, leta članstva in predsedovanje povezavi naši državi prinesli dragocene izkušnje delovanja v izjemno kompleksnem okviru, ki je pomenil tudi novo platformo za dvostranske odnose med državami članicami. Slovenija se je tako lahko učila od »starih« članic in »novih« sopotnic v skupnosti, pridobivala svoje lastne izkušnje in nato vse skupaj uspešno prenašala tudi naprej na države kandidatke. Tukaj

je z vidika slovenske zunanje politike izjemnega pomena Zahodni Balkan, ki je za Slovenijo od nekdaj prednostno strateško območje. Dr. Jazbec v svojih objavah to večkrat poudari, s svojim lastnim diplomatskim (kot nekdanji veleposlanik v Severni Makedoniji) in akademskim angažmajem (še posebej v prevodih in izvirnih delih v domačih jezikih regije) pa aktivno in v praksi tudi sam prispeva k sodelovanju in pomoči državam partnericam Slovenije v regiji na poti pridruževanja Evropski uniji, kar je v času praktično popolnega zastoja tega procesa še toliko bolj pomembno.

V kontekstu širšega pogleda na področje diplomacije so posebej relevantna avtorjeva razglabljanja o postmoderni diplomaciji in drugih sodobnih smernicah pri doseganju zunanjepolitičnih ciljev v mednarodni skupnosti v sedanjem času, kot na primer razmišljanje o paradiplomaciji. V pogojih vedno večje deterritorializacije in dehierarhizacije vse pogosteje lahko govorimo o transformaciji koncepta diplomacije, ki se ji kot instrumentu za doseganje zunanjepolitičnih ciljev pridružujejo nove dejavnosti in mehanizmi. Diplomatske agende namreč že nekaj časa ne zapolnjujejo več le »tradicionalne« diplomatske teme, temveč področja, ki zahtevajo povsem nova in specializirana znanja. Zato je v tem kontekstu, kot poudarja tudi dr. Jazbec, posebnega pomena, da sodobna diplomacija v svoje delo vključuje tudi »nediplomate«, nevladne deležnike in strokovnjake ter hkrati usposablja diplomate na področju nediplomatskih oziroma netradicionalnih diplomatskih znanj in sposobnosti.

Izobraževanje in (dodatno) usposabljanje diplomatskega kadra je sicer še ena tema, ki jo je mogoče pogosto posredno ali neposredno zaslediti v objavah in publikacijah dr. Jazbeca – tudi sam že vrsto let predava ter izobražuje nove generacije študentov mednarodnih odnosov in bodočih diplomatov. V tem okviru velja posebej omeniti avtorjeve predloge za organizirano, sistematizirano in programsko usmerjeno obliko izobraževanja in usposabljanja diplomatov, ki so bili eni prvih konkretnjših in praktičnih zamisli ter so sploh v zadnjih letih v diplomatski akademiji na ministrstvu za zunanje zadeve zelo uspešno zaživel tudi v praksi.

Če povzamem svoje vtise glede te impresivne zbirke ter prikaza znanstvenega in publicističnega opusa dr. Milana Jazbeca, ki jo bosta zaokrožili

še dve dodatni knjigi, lahko sklenem, da gre za izjemno delo, ki pregledno dokumentira in omogoča hiter dostop do barvitega prikaza razmišljanj avtorja, ki ima to prednost, da je poleg izkušenega diplomata tudi nadvse uspešen akademik in – literat. Slednje mu omogoča, da v svojem delovanju izhaja in gradi na tistem, kar nam je umetnikom najbližje – ustvarjalnem navdihu. In prav to je tisto, česar ne smemo pozabiti, ko snujemo nove uspešne plovbe naše države v mednarodnih vodah prihodnosti – diplomacija z navdihom.

Hollywood, november 2021

Žiga Pirnat⁶⁵⁷

⁶⁵⁷ Mag. Žiga Pirnat, glasbenik, jezikoslovec, kulturni ambasador in nekdanji diplomat. Magistriral iz mednarodne ekonomije na Ekonomski fakulteti, doktorand historičnega jezikoslovja na Filozofski fakulteti; diplomiral iz mednarodnih odnosov na Fakulteti za družbene vede in iz primerjalnega indoevropskega jezikoslovja in slovanskih jezikov na Filozofski fakulteti (vse Univerza v Ljubljani) ter pisanja filmske glasbe in sodobne produkcije na kolidžu Berklee v Združenih državah Amerike. Za svoje glasbeno in akademsko delo je prejel številne nagrade ter sodeloval s priznanimi svetovnimi izvajalci, kot so Barbra Streisand, Andrea Bocelli in Rihanna. Na slovenskem zunanjem ministrstvu deloval na področjih načrtovanja politik in raziskav, mednarodnega razvojnega sodelovanja, javne diplomacije ter gospodarske diplomacije. Soavtor raziskave Enake možnosti v slovenski diplomaciji ter kreativni direktor in producent Blejskega strateškega foruma.

Zagovor k zbirki: Globinsko dojemanje diplomacije

Zbirka “Znanstvena misel in publicistično delo Milana Jazbeca” je v slovenskem miselnem prostoru nekaj posebnega. Pred sabo imamo delo, ki ga je napisal edini slovenski univerzitetnik v nazivu profesorja diplomacije. Gre za prestižni naziv, ki je redkost tudi v svetovnem merilu. Ob tem gre za delujočega diplomata, ki je v dosegel najvišji rang veleposlanika ter v tej vlogi zastopal Slovenijo v dveh državah (v Turčiji in Severni Makedoniji). Še pred tem je bil državni sekretar na Ministrstvu za obrambo. Težko bi našli pisca, ki bi imel tako poglobljeno teoretično znanje, a hkrati tako širok pregled na diplomatskem in varnostnem področju.

Ta sintenza med teorijo in prakso je dragocena in se kaže v stilu pisanja Milana Jazbeca. Praviloma gre za miselni lok od splošnega in abstraktnega v izhodiščni obliki aksiomov in opredelitev, ki se spusti v konkretno in specifično polje diplomatske prakse. Ob tem je treba omeniti še metodološko noto, ki jo avtor pogosto uporabi, in sicer družboslovno metodo opazovanje z lastno udeležbo. Slednja – ob avtorjevem nespornem znanju in izkušnjah – daje njegovim dognanjem posebno tehtnost, ki jo lahko prinese le dolgotna »kilometrinska« preučevanja in doživljanja. Za profesorja in veleposlanika Jazbeca je diplomacija način življenja, čeprav ga kot intelektualca širokega obzorja zanimajo tudi druge teme, o čemer priča ta izbor njegovih del.

V avtorjevem pričujočem *magnum opusu* se izrisuje predvsem nekaj podvarkov, ki bi jih želel izostriti in podrobneje predstaviti.

Najbrž ni naključje, da se avtorjev opus začne s prispevkom o Slovenski diplomatski akademiji. V času pisanja (konec leta 1990) je bilo to pomembno vprašanje za vzpostavljanje nove, usposobljene in avtonomne slovenske diplomatske službe. Do delujoče Diplomatske akademije smo prišli šele pred

kratkim. Bilo je nekaj dobronamernih poskusov, ki so se končali po letu ali dveh. Če podrobno beremo omenjeni prispevek, postane morda bolj jasno, zakaj ti poskusi niso uspeli. Avtor v izhodišču poudarja, da mora slovenska diplomatska služba temeljiti na principu izbranosti, ki v diplomatsko službo pritegne le nadpovprečno usposobljene.

Proces formiranja »diplomatske elite« pa se kasneje nadaljuje v okviru Diplomatske akademije, ki ni zgolj edukativen (tj. enosmerno pedagoški), niti ne samo delovno naravnani (tj. potopljen v vsakodnevno delo), temveč gre za konceptualno sintezo obeh pristopov. Ta daje diplomatskemu delu širši smisel in poslanstvo. Avtor poudari, da mora biti »tovrstna akademija umeščena v okviru zunanjega ministrstva«, ker se lahko le tako »učinkovito združita edukativni in delovni vidik diplomatske kariernosti«. Ta avtorjeva misel poudarja avtonomnost diplomatskega izobraževanja znotraj MZZ, kar pomeni, da mora na MZZ obstajati zbor primarno predavateljev iz slovenske diplomatske prakse, ki je obogaten z zunanjimi strokovnjaki. Odličnost predavateljev in njihova relevantnost za diplomatsko delo sta ključni za uspeh Diplomatske akademije. Potrditev kakovosti avtorjeve misli je, da je bil ta prispevek napisan pred več kot tridesetimi leti, za vodilo pri razvijanju Diplomatske akademije pa ga lahko enakovredno uporabljamo tudi sedaj.

Druga izjemna kvaliteta zbrane avtorjeve znanstvene in publicistične misli je, da vzporedno z razvojem slovenske diplomacije izpričuje analitično preučevanje tega razvoja, od začetkov slovenske diplomacije do današnjega časa. V tem smislu gre za izvirno in dragoceno gradivo, ki natančno in poglobljeno dokumentira, s kakšnimi dilemami se je v treh desetletjih soočala slovenska diplomacija, kako jih je reševala in kam so nas te rešitve postavile v kulturnem, geopolitičnem, varnostnem in vrednostnem smislu. V slovenskem ustvarjalnem prostoru je malo del, ki bi opisovali razvoj *forme mentis* slovenskih diplomatov glede njihovega angažmaja od začetkov v diplomatski službi osamosvojenе Slovenije pa do današnje Slovenije, ki v letu 2021 predseduje Svetu Evropske unije, vključno z vsemi izzivi na tej tridesetletni poti.

Z vidika pomena preteklosti za razumevanje sedanosti, je zelo zanimivo brati avtorjeve analize »prej« in »kasneje«, npr. pred vstopom in nato po našem polnopravnem članstvu v NATU ali pred slovenskim presedovanjem

OVSE oziroma EU in naknadno po uspešno izvedeni vodilni nalogi. Iz teh primerjav lahko izluščimo mnoge diplomatske pobude in prijeme, ki so danes morda pozabljeni, tedaj pa so marsikatero diplomatsko barko usmerili v pravo smer.

Nikakršnega dvoma ni, da je avtor poleg preučevanja bistva diplomacije specialist za obrambno in varnostno področje. Temu je posvečen niz prispevkov o mednarodni varnosti, od vloge NATA, OVSE pa vse do mirovnih operacij. Tu so še posebej tehntni avtorjevi pogledi na države Zahodnega Balkana, kot sta Bosna in Hercegovina ter Severna Makedonija, pa tudi na razmerje med NATOM in EU pri zagotavljanju varnosti v Evropi.

Avtorjeva raziskovanja gredo preko tradicionalnega preučevanja diplomacije tudi v bolj poljudne razsežnosti. V današnjih časih, ko se je treba boriti za pozornost potencialnih bralcev, ki so navajeni hitrega ekranskega ugodja, je to velika prednost.

Tako lahko beremo o Martinu Krpanu kot prototipu slovenskega diplomata, o čemer je avtor napisal posebno monografijo. Če nas na prvi pogled zmede primerjava s tem nekoliko robotim slovenskim junakom, nas avtor z nizanjem odlomkov iz povesti hitro prepriča o tem, da je bil Krpan zelo uspešen pri branjenju slovenskega nacionalnega interesa in da je to pravzaprav njegovo izhodišče, ki ga nikoli ne izgubi izpred oči. Če vemo, da se tuji diplomati na prihod v Slovenijo pripravljajo tako, da študirajo slovenske nacionalne junake – in med njimi prednjači povest o Martinu Krpanu – je avtorjeva analiza Krpana kot diplomata zelo dobrodošla tudi za naše samospoznavanje.

Druge omembe vredni prikaz je predstavitev pronicljivega diplomatskega dela vojaškega atašeja Kraljevine Jugoslavije Vladimirja Vauhnika v Berlinu za časa nacističnega režima. Slovenca Vauhnik je krasil izjemno prodoren um, bogato vojaško znanje, priljudnost pri navezovanju stikov in predvsem avtonomen ter samozavesten način razmišljanja. Čeprav je najbolj znan po tem, da je natančno napovedal napad Nemčije na tedanjo Jugoslavijo, je iz pregleda njegovega vojaško-obveščevalnega dela razvidno, da je predvidel precej nemških vojaških akcij, ki so bile za njegove diplomatske kolege popolno presenečenje. Nemška protiobveščevalna služba ga ni zaman označila za najbolj »nevarnega« vojaškega diplomata v Berlinu.

Pregled avtorjevega bogatega opusa lahko sklenemo z njegovo poglobljeno analizo znanstvenofanstatičnih del Arthurja Clarka, Isaaca Asimova in nenazadnje Slovenca Mihe Remca, v katerih avtor vidi mnogo vzporednic z diplomacijo. To pravzaprav ni presenetljivo, ker so se ti avtorji navdihovali iz politične, diplomatske in vojaške prakse rimskega imperija in drugih zgodovinskih situacij. Vendar je njihova brezmejna imaginacija tista, ki nam lahko nudi navdih za neprestani razmislek. Če omenimo še enega velikana znanstvene fantastike, Roberta Heinleina, je osupljivo, kako je v eni od novel na začetku druge svetovne vojne napovedal uporabo jedrskega orožja štiri leta kasneje ter dileme jedrskega oboroževanja, ki so se pojavili v obdobju hladne vojne. Povedano drugače, branje znanstvene fantastike je koristno, da izvemo, kako bo (morda) izgledala diplomacija v času vesoljske dobe, ki se nezadržno bliža.

Iz vseh navedenih razlogov pričujočo zbirko profesorja in veleposlanca Milana Jazbeca toplo priporočam v branje. Kdor se želi podati v globine diplomatskega preučevanja in doživljanja, bo v avtorjevih prispevkih našel ogromno koristnih ter izvirnih misli, sklepov, napotkov in idej. Gre za temeljno delo, pravzaprav za zakladnico znanja o slovenski diplomaciji, ki nam ob vsakem branju ponudi kakšno novo spoznanje.

Ljubljana, oktober 2021

Andraž Zidar⁶⁵⁸

⁶⁵⁸ Dr. Andraž Zidar, doktoriral na The Graduate Institute of International and Development Studies, University of Geneva, vodja Diplomatske akademije na Ministrstvu za zunanje zadeve. Poleg večletne diplomatske prakse je bil aktiven tudi v raziskovalni in univerzitetni sferi v Londonu (British Institute of International and Comparative Law in Regent's University London) ter Benetkah (sedanji Global Campus for Human Rights). Je avtor več knjig in člankov s področja mednarodnega in ustavnega prava, človekovih pravic, diplomacije in mednarodnih odnosov. Njegova zadnja knjiga „The World Community between Hegemony and Constitutionalism“ je izšla leta 2019 pri nizozemski založbi Eleven International Publishing.

O avtorju

Prof. dr. Milan Jazbec je veleposlanik in redni profesor diplomacije, pisatelj in pesnik ter pripadnik prve generacije slovenskih diplomatov.

Zaposlen je na Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Slovenije, kjer se ukvarja z regionalnimi pobudami. Bil je šesti slovenski veleposlanik v Severni Makedoniji (2016–2020) in pred tem četrti slovenski veleposlanik v Turčiji (2010–2015), nerezidenčno akreditiran v Azerbajdžanu, Iraku, Iranu, Libanonu in Siriji, ter državni sekretar na obrambnem ministrstvu (2000–2004).

V zunanjem ministrstvu je vodil Sektor za evropske države (2015–2016), Sektor za analize in raziskave (2000 in 2006–2010) ter Konzularni sektor (1996). V letih 1996–2000 je bil pooblaščen minister na veleposlaništvu v Stockholmu (diplomatsko pokrivanje Švedske, Danske, Norveške, Finske, Islandije, Estonije, Latvije in Litve, prvo leto kot odpravnik poslov).

V diplomatski službi je več kot tri desetletja; prej je delal v gospodarstvu, novinarstvu in politiki. Vojaški rok je služil v makedonskem mestu Štip. Oktobra 1987 je iz gospodarstva odšel v Beograd v Zvezni sekretariat za zunanje zadeve, kjer je končal diplomatsko akademijo. Junija 1991 je bil poslan v Celovec, kjer je bil zadnji jugoslovanski konzul, po mednarodnem priznanju Slovenije januarja 1992 do jeseni 1995 pa prvi slovenski konzul.

Diplomatsko kariero združuje z akademsko. Doktoriral je na Univerzi v Celovcu (2000), leta 2004 je bil izvoljen v docenta, 2009 v izrednega profesorja in 2015 v rednega profesorja diplomacije na Univerzi v Ljubljani. Od jeseni 2005 predava diplomacijo na Fakulteti za državne in evropske študije ter od ustanovitve dalje tudi na Fakulteti za slovenske in mednarodne študije, oboje na Novi univerzi. V letih 2004–2011 je predaval na Fakulteti za družbene vede. Leta 1981 je diplomiral iz novinarstva in leta 1983 iz obramboslovja, oboje na tedanji Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo Univerze v Ljubljani. Med drugim je predaval na Dunajski diplomatski akademiji, Co-

lumbia New York in fakultetah za politične vede v Sarajevu in Zagrebu ter bil gostujoči profesor na univerzah Bilkent, METU in Ankara v Turčiji kakor tudi na South East European University v Tetovu in na International Balkan University v Skopju.

Objavil je 66 knjig (avtor, soavtor, urednik, sourednik, prevodi in ponatisi) in več kot 130 znanstvenih in strokovnih člankov o diplomaciji, varnosti in obrambi, vse v petnajstih jezikih: slovenski, angleški, nemški, albanski, turški, ruski, arabski, makedonski, bolgarski, črnogorski, bosanski, srbski, romski, vlaški in španski. Njegova biografija v sistemu COBISS obsega več kot 560 enot; bil je mentor šestim doktorjem znanosti in 35 magistrrom. Zraven diplomacije kot dejavnosti, organizacije in poklica se pionirsko posveča še diplomaciji in literaturi ter razvija sociologijo diplomacije.

Med njegovimi knjigami izstopajo dela o diplomaciji: Konzularni odnosi (1997), Diplomacija in Slovenci (1998, ur.), The Diplomacies of New Small States: The Case of Slovenia with some comparison from the Baltics (2001), Diplomacija in varnost (2002), Vojaška in obrambna diplomacija (2006) in Osnove diplomacije (2009). Njegova uredniška monografija Sociologija diplomacije je izšla v slovenščini 2012, razširjen prevod v angleščini 2014 in v ruščini 2015. Je vodilni avtor (soavtorji Marina Lukšič Hacin, Žiga Pirnat in Milena Stefanović Kajzer) znanstvene monografije Enake možnosti v slovenski diplomaciji (2010, angleški prevod 2011). Poznan je tudi po svoji knjigi Martin Krpan – diplomat in vojščak (2009), ki je doslej izšla v albanskem, makedonskem in ruskem prevodu (2018) ter prirejena v dvojezično slovensko-angleški izdaji (Diplomat Martin Krpan, 2015). Piše literarno trilogijo o diplomaciji z naslovom Dama v belem (prvi del Mavrica izza duše, 2006 in 2019, prevod v sedem jezikov, drugi del Iskanje izgubljene duše, 2017, prevod v makedonščino 2020). Objavil je več zbirk poezije v številnih jezikih, med njimi trilogijo Pesmi iz samoizolacije (Kapljica si, moja kapljica; Ko tole enkrat mine; Iščem nitke srebrne tvoje, 2020/2021, v petih jezikih) in Sijoča zvezda z levjo grivo (v osmih jezikih, 2020). Trenutno pripravlja znanstveno monografijo z naslovom Diplomacy and Globalization.

Ima večletno strateško izkušnjo iz mednarodnega gospodarstva z začetka svoje kariere (Vipap Krško, 1982–1987), ki jo je sicer pričel v vrhu slovenske

mladinske organizacije (član predsedstva, 1981–1982). Več kot desetletje se je aktivno ukvarjal z novinarstvom in delal za številne medije (med drugim za Radio Študent, Mladino in TV Slovenija). Od leta 2009 je odgovorni urednik mednarodne znanstvene revije *European Perspectives*, prav tako že vrsto let kot višji predavatelj in avtor bloga sodeluje z Diplo Foundation iz Ženeve.

Za svoje delo je prejel avstrijsko državno odlikovanje veliki zlati častni znak z zvezdo za zasluge za Republiko Avstrijo (2005) in srebrno priznanje Slovenske vojske (2013). Junija 2019 je v makedonskem Velesu prejel Častno Racinovo priznanje in julija istega leta v Sarajevu priznanje Najboljši veleposlanik v Jugovzhodni Evropi, poleti 1995 pa častni kovanec mesta Celovec. Od leta 2017 je član slovenskega PEN. Prav tako je član Slovenskega društva za mednarodne odnose in uredniškega odbora Zbirke Mednarodno pravo, ki jo izdajata Ministrstvo za zunanje zadeve in Fakulteta za družbene vede. Bil je član upravnega odbora Inštituta za narodnostna vprašanja (2008–2011), od avgusta 2020 pa je podpredsednik Mednarodnega centra za emocionalno inteligenco (Ohrid).

Doma je iz starodavne nižinske vasice Spodnja Pohanca pri Brežicah, ki se prvič pisno omenja davnega leta 1246.

Summary

This trilogy is composed of three books, covering different contributions of Dr Milan Jazbec, professor of diplomacy, diplomat, poet and writer that were published during the previous three decades, as follows:

Trilogy: **Selected Scientific Works and other Contributions by Milan Jazbec**

- Book One: **Diplomacy in Focus: *Selected Articles 1990–2021***
- Book Two: **Each Day Comes as New: *Selected Essays and Forewords 1990–2021***
- Book Three: **Security, Defence and Slovenia: *Selected Contributions 2001–2021***

The respected author is employed at the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Slovenia, dealing with regional issues. He was the sixth Slovene Ambassador to North Macedonia (2016–2020) and the fourth one to Turkey (2010–2015), accredited also to Azerbaijan, Iran, Iraq, Lebanon and Syria.

This selection encompasses approximately two thirds of his contributions from the mentioned period (his books and similar publications excluded). Apart his rich production, three reasons initiated this project. Firstly, an ambition to offer in one place the major part of his scientific and related writing. Secondly, to show the development of his broad and innovative contemplation and research on diplomacy and related topics. And thirdly, to mark three important occasions of this year: his 65th birthday, the 30th anniversary of the Slovene statehood and the 20th anniversary of the International Institute IFIMES (also the publisher of these three extensive volumes).

The first book brings 38 articles that focus primarily on diplomacy, in various contexts, from different points of view as well as directly and indirectly, through the glasses of diplomatic studies and also other disciplines, like in-

ternational relations, history, political sciences, diplomatic and consular law, sociology, literature, and were published in numerous Slovene and international scientific journals and monographs. His approach here is a scientific one, with which the author tries to contribute to diplomatic studies primarily and is dwelling on diplomacy as his most close and favorite topic.

The second book offers a series of essays, forewords and similar contributions from the same period, altogether 71 of them. Diplomacy as the cornerstone of the whole trilogy is here less visible; it is not in the forefront of the texts, but remains to be their indispensable frame and content. With various writing approaches, style and narrative the author shows his proficiency in a number of topics, disciplines and genre. As the main common denominator of these contributions, one could point out their reference to his home place.

The third book presents 43 articles on security, defense and Slovenia, in this case from the previous two decades of his writing. The author served as a State Secretary at the Slovene Ministry of Defense from December 2000 to November 2004, being in charge of defense policy, dealing in particular with the Slovene membership in NATO as one of the then two Slovene foreign policy priorities, the membership in the EU as the another one (the former was achieved in March and the latter in May 2004 respectively). During that period he was continuously publishing contributions on these topics, explaining security and defence issues, as well as the place and role of Slovenia within that frame. That way he was pointing out (presenting, explaining and defending) the path his country took.

All contributions are equipped with info about the date and place they were prepared. These facts show that the author was writing all the time and everywhere he was – a constant stream of reflections of time, environment and current affairs. The policy time frame of topics stretches already from the Peace of Westphalia, however, it is the end of the Cold War that the author is thrilled about. That immense structural change of the *Annus Mirabilis* also marks his life time, personal witnessing and the very essence of his thought.

At that time the author was desk officer for East Germany, West Berlin and Switzerland in the Federal Ministry of Foreign Affairs of the former Yugoslavia in Belgrade. This means he was following the development of the immense

change first hand, reading diplomatic reports and discussing issues with the representatives of the then Diplomatic Corps, writing memos and other papers for official purpose. Twenty years later he was Policy Planning Director in the Slovene Ministry of Foreign Affairs, during the first Slovene Presidency of the EU Council.

Ambassador Jazbec is the member of the first generation of Slovene diplomats and one of the so called diplomats of transition, serving as a Yugoslav diplomat (the last Consul in Klagenfurt, Austria, 1991) and then continued in the newly established Slovene diplomacy (the first Slovene Consul in Klagenfurt as well, 1992–1995).

With his expertise, experience and permanent writing contribution, stemming from his broad and long experience from diplomacy, academia, business, journalism and politics, he is the witness, active participant and contributor of that change and its aftermath.

The author graduated from journalism (1981) and defence studies (1983) at the Faculty of sociology, political sciences and journalism (today Faculty of social sciences) at the University of Ljubljana, finished diplomatic school in Belgrade (1988) and gained PhD from sociology of diplomacy at the University of Klagenfurt in 2000. He was promoted to Assistant Professor of diplomacy in 2004, to Associate Professor in 2009, and to Professor in 2015 at the University of Ljubljana. He teaches diplomacy at the Faculty for Governmental and European Studies (since 2005) as well as at the Faculty for Slovene and International Studies (since 2020), both at the NOVA University. From 2004 till 2011 he was teaching at the Faculty of Social Sciences. His academic career goes in parallel with his diplomatic career, which is the primary one. This means he shares a unique, continuous and inspiring combination of diplomatic practicing and theorizing.

He started his career as the member of the Presidency of the Slovene Youth Organization (1980–1981), continued in the biggest Yugoslav pulp and paper mill Vipap Krško (1982–1987, firstly as a journalist, then as the executive director of administration) and then moving to diplomatic service in Belgrade. He served as a Consul in Klagenfurt, deputy head of mission in Stockholm (covering five Nordic and three Baltic states) and as the Ambassador to Turkey and North Macedonia.

Prof. Jazbec has published (author, coauthor, editor, coeditor, translations and reprints) 66 books in fourteen languages (Slovene, English, German, Albanian, Turkish, Russian, Arabic, Macedonian, Montenegro, Bosniak, Serb, Roma, Vlach and Spanish), including a few collections of poetry, as well as more than 130 articles on diplomacy and related topics. He gave lectures among others at the Diplomatic Academy of Vienna, Columbia New York, and Faculties of Political Sciences in Sarajevo and Zagreb, and was visiting professor at Bilkent University, Middle East Technical University and Ankara University (Turkey) as well as at South East European University and International Balkan University (North Macedonia). He is member of the Slovene Association of International Relations, and Slovene PEN as well as the cofounding editor of the international scientific journal *European Perspectives* (since 2009). He received the Austrian state decoration The Great Golden Decoration of Honour with Star for the Merit for the Republic of Austria (2005) and the Racin Award of Honor for literature (North Macedonia, 2019) and was awarded the best Ambassador in the South East Europe (Sarajevo, 2019).

He lives in Ljubljana, Slovenia. His birthplace Pohanca was mentioned for the first time in a written record in 1246.

Accompanying words were contributed by the following persons: the foreword to the trilogy by Prof. Dr. Lučka Kajfež Bogataj, climatologist and co-winner of the Nobel Peace Prize 2007, afterword to the trilogy by Dr. Andraž Zidar, director of the Diplomatic academy, Ministry of Foreign Affairs of Slovenia; foreword to the first book by Prof. Emeritus Mirko Pejanović, Vice President of the Academy of Science and Arts of Bosnia and Herzegovina, and member of the War Presidency of BiH, afterword by Žiga Pirnat, M.A., composer, musician, polyglot, entertainment manager, working in Hollywood; foreword to the second book by Mrs. Alenka Černelič Krošelj, director of the Posavje Museum Brežice and cultural expert, afterword by Mr. Martin Luzar, journalist at *Dolenjski list Novo mesto*; foreword to the third book by Assoc. Prof. Dr. Liliana Brožič, General Staff of the Slovene Armed Forces, and afterword by Mr. Aljoša Selan, M.A., defence diplomat and advertisement expert. A brief welcome word was contributed by Assoc. Prof. Dr. Zijad Bećirović, director of the International Institute for Middle East and Balkan Studies (IFIMES), the publisher.